

2013 december Hónapló

Lángh Júlia: „Az öregség ősi nyomora”

Van, aki meghülyül öregségére, és van, aki nem. Ez pedigen a foglalkozásától függ, ha hihetek a legújabb törvénymódosítási terveknek. Egyetemi oktatók és kutatók hetvenéves koruk után nem taníthatnak, nem kutathatnak, nyilván mert egyik napról a másikra, mihelyt elfűjték a hetven gyertyát a tortájukon, kivénhedt öregagyúakká válnak. Legalábbis ez a szemlélet feltételezhető az Emberi Erőforrások Minisztériumának a felsőoktatási stratégiához kapcsolódó törvénymódosítási javaslata és rendelet-tervezete alapján.

Ugyanezekben a novemberi napokban tudtuk meg, hogy az alkotmánybírák viszont nyolcvanvalahány évesen is tisztaagyú döntéshozók lesznek, pusztán funkciójukból kifolyólag. Ugyanis a gránitszilárdságú alaptörvény ötödik módosításának javaslatcsomagjában – pontos elnevezéssel: az egyes törvényeknek az alaptörvény ötödik módosításával összefüggő módosításáról szóló törvényjavaslatban – eltörlik azt a szabályt, amely szerint a hetvenedik életévüket betöltő alkotmánybírák mandátuma automatikusan megszűnik. És ez visszamenőleges hatállyal érvényes lesz, vagyis alkalmazandó azokra az alkotmánybírákra is, akiket már kineveztek volt. (Arra most nem is érdemes kitérni, hogy a visszamenőleges hatály tilalma európai alapelv; messze nem ez az egyetlen, amit az önhitt kétharmados fölény semmibe vesz.)

Kerülném az általánosítást. Ismerek és becsülök olyan nyolcvan év fölötti nőket és férfiakat, akikre akár ezt az országot is rábízhatnám, ha akarnák, de van eszük, nem akarják. Tehát nem az agysejtek biológiai képességeiről van szó, amelyeket, mint tudjuk, formában tart az eleven agymunka, vagyis nem az a baj, hogy öregemberek (is) dönthetnek sorsunkat érintő kérdésekről, hanem az, hogy miért akarták meghozni ezt a törvényt, miért volt fontos nekik. Indokolást ugyanis nem adtak hozzá.

A hvg.hu sorra vette azt az öt, 63 és 69 év közötti alkotmánybíró, aki már a Fidesz-éra választottja volt, és aki ily módon törvényesen hivatalban maradva még akár a 2022-es választások utáni kormány tevékenységét is befolyásolhatja. Feltételezhetően a Fidesz szája íze szerint, hiszen a kétharmad kegyéből lettek nemcsak megválasztva, de most már végtelenítve is.

Beleborzongok, hogyan szövi a hálóját mindenütt és mindent bevonva ez a hosszú távra dolgozó óriáspók fölöttünk. De most nem a borzongásról szeretnék írni, hanem, ha már e témára ihletett a törvényhozási lendület, az öregségről.

Komor, szemerkélős, barátságtalan novemberi nap van, hamisítatlanul novemberi, ez a hónap minden évben egy istenátka. Ebben a hangulatban először a téma nagy szakértőjéhez, Füst Milánhoz fordultam. Azt írja „az öregség ősi nyomoráról”:

„Hallgass rám oh ifjúság. Volt egy öreg görög egykor,

Ki felemelte két kezét, mint a szobor s az ifjúságát

visszakövetelvén

Mondott aiszchyloszi átkot arra, aki tette, hogy így meg kell

az embernek öregedni”.

Aztán tükörbe néztem, azt mondtam, igaza lehet a nagy öregnek, de nem adjuk meg magunkat. Európa boldogabbiknak mondott felén (gyakran látom különben, hogy nem is olyan boldog az se, talán csak hozzánk képest) egyre inkább divat a friss, dinamikus, aktív nyugdíjas. Aki nem úgy-ahogy elviselni, hanem éppenséggel jól kihasználni akarja életének ezt a szakaszát.

Nicole barátnőm például, aki a francia délről származik, de negyven éven át Párizsban élt, amikor nyugdíjba ment, eladta fővárosi lakását, körülnézett, hol van egy rokonszenves kisváros a déli tájakon, kiválasztotta magának Manosque-ot, lement megnézni, hogy tényleg tetszik-e, tetszett, leköltözött, és belevetette magát a helyi életbe. Néhány hónap alatt betelt a naptára, mesemondás gyerekeknek, vándorkönyvtár kezelése, fiatal felnőttek alfabetizációja, bántalmazott nők támogatása, és még a hétvégeken is ez-az, meg se tudtam mindet jegyezni, amikor elmesélte. Mi tagadás, sugárzott. Valóban új életet kezdett, és ez új lendületbe hozta.

Így könnyű, nyögök magamban megint, egy olyan országban, ahol civil szervezetek, egyesületi aktivitások sokaságából választhat az ember.

Új élet kezdete a nyugdíjaskor, igen. A franciák az öregkort *troisième âge*-nak is nevezik, harmadik kornak, az ifjúság és felnőttkor után. (Lesz aztán még negyedik, *quatrième âge* is, az már tényleg öregség.) A politikai korrektség korának hátránya, hogy a negatív tartományba száműzött néhány normális szót. Szerintem nem sértő, ha öregnek mondjuk azt, aki öreg. Mindenesetre jóval kevésbé zavaró, mint az a rémes „szépkorú” kifejezés, abban van valami nyálkásan szépelgő, és rettenetes hamisan cseng. Kukoricára térdepeltetném, aki használja.

Nézzük, hogyan lehet jól öregnek lenni. Már akkor, amikor Párizsban éltem, tehát jó harminc évvel ezelőtt, hallottam olyan szolgáltatásokról, amelyekkel az önkormányzat összehoz egymással magányosan élő nyugdíjast és olyan családot, ahol mindkét szülő dolgozik, és felügyelet nélkül marad a kisiskolás gyerek. Mindenki jól jár, a pótnagyszülő boldog, hogy hasznosnak érezheti magát, segít a leckeírásban, esetleg süteményt is süt, továbbá gyerekcsicsergést hallgathat, ami többnyire igen jól tesz a kedélynek.

Azóta az ilyen és ehhez hasonló kapcsolatfelvétel és szolgáltatás robbanásszerűen és minden irányban bővült az interneten. Látom, hogy az aktív nyugdíjasoknak jelentős szerepük van az önkéntes munkákban: az egyik összesítő portál szerint a 65 évesnél idősebbeknek több mint a fele részt vállal valamilyen önkéntes feladatban. Egyesületekbe tömörülnek szakma és kompetencia szerint, van, amelyik magas szintű káderek, volt vállalatvezetők tapasztalatait és tanácsait kínálja, sokan a képzésben vagy továbbképzésben, gyerekfelügyeletben, betegápolásban, idős vagy mozgássérült emberek kísérésében jeleskednek, és még sok minden másban, széles a skála. Afrikában hallottam nyugdíjas francia mérnökökről, akik összeálltak csapatba, és minden évben néhány hónapot azzal töltenek, hogy kutakat fúrnak a bozótfalvak számára. Azt a kis költséget, ami kell a nyersanyaghoz, összedobják maguk, a munkájukat pedig szívesen adják ajándékba, szeretnek dolgozni.

De nem csak önkéntesként aktívak a fiatal öregek. Van egy olyan, igen sikeres portál, amelyen kereslet és kínálat egyaránt szerepel az egész országból házörzés, barkácsolás, szerelés,

gyerekőrzés, betegápolás, személy- és csomagszállítás, háztartási munka, korrepetálás, kertészkedés és még sok más témakörben. Fölajánlhatom a szolgáltatásomat és kérhetem másokét. Kipróbáltam, mi van, ha Párizsban keresek valakit, aki vigyázna a macskámra, öt jelentkezőt találtam, mindegyik azonnal rendelkezésre áll, van, aki napi öt eurót, más napi 15-öt kér, de olyan is, aki óránként tíz eurót. Ezt sokallottam. A vízvezeték-szerelőket is megnéztem, most arra lenne szükségem, de sajnos Budapesten és nem Párizsban, úgyhogy ez nem fog összejönni. Egyébként változóan, napi 60 és 120 euró között kínálták a nyugdíjasok a vízvezeték-szerelést.

Egy francia szociológus, Serge Guérin, az öregkor és a társadalom elöregedésének híres specialistája, arról beszél, hogy új fogalom jelent meg a szociológiában: a „fiatal idős” vagy „fiatal nyugdíjaskor”. Ennek a generációnak nem a hátrányait, hanem az előnyeit kell nézni; a fiatal öregek erőforrásnak tekintendők. Annál is inkább, mert föl kell készülni a jövőre, Franciaország lakosságának, még azzal együtt is, hogy újabban megnőtt a születések száma, nemsokára hatvan év fölötti lesz a harmada. Ez alapvetően meg fogja változtatni a társadalom szerkezetét. Guérinnek konkrét javaslatai vannak, hogyan lehet kitalálni ezt a korábbiakhoz képest új és más társadalmat, mi változna a munkapiacra, a fogyasztási és lakhatási szokásokban, a nemzedékek közötti viszonyban, az életmódokban. Mert szükségképpen sok minden másképp fog kinézni. A rendkívül pozitív gondolkodású és optimista Guérin egyenesen úgy gondolja, hogy az általános elöregedés olyan átalakulás készítője lehet, amely szolidárisabb, figyelmesebb és élhetőbb társadalmat teremtene.

Ez szépen hangzik, ki tudja, igaz-e. Guérin megteszi, amit az ügy érdekében tehet: nem hagyja, hogy az öregedést a hanyatlással asszociálják, fontos szerepet tulajdonít az öregeknek a társadalom mozgásaiban, ezzel arra készíti az embereket, hogy más szemmel nézzenek az öregkorra.

Nemrég láttam egy svájci dokumentumfilmet, öregek otthonának derűs és fitt lakói beszéltek arról, hogy mi a titkuk: meg kell őrizni és ápolni magunkban a humort és az örömeire való képességet. „Testben, fejben öreg vagyok, a lelkemben nem.” „Az a fontos, hogy hasznos legyek és aktív maradjak.” „Dinamikusabbnak érzem magam, mint húszéves koromban.”

A memóriapróbák után – puzzle-kirakás, memoryjáték – erősen lemaradnak a fiatalok eredményei mögött. Mégiscsak öregebbek a sejtjeik... Egyébként pedig amikor tudják, hogy ez most memóriateszt, a szorongástól rosszabbul teljesítenek, mint amikor úgy hiszik, hogy csak játék. Vagyis az érzelmi hullámvadások erősen befolyásolják a memóriát, a szorongás ártólag hat a teljesítményre. Ne szorongjunk, ha lehet...

A mai öregek nem is öregek – nyilatkozta a filmben néhány vagány öreg, láthatóan volt hippik, '68-asok, a Guérin által leírt „fiatal idős” generáció eleven illusztrációi. Jó formában tartják magukat, vidáman nyilatkozzák, hogy a szex továbbra is fontos, és csak maradjon is az. Egy Lisette nevű nő, macskanadrágban, alakja egy formás ötvenesé, de nem titkolja, hogy hetven elmúlt: igen, sok pasim volt, vállalom, ma is van, és eszembe sem jut, hogy a szex kimaradjon az életemből.

Idáig jutottunk a matuzsálemi alkotmánybíráktól.

Kapcsolódó írások:

1. **Lángh Júlia: Cigány lakodalom** Hajni gyönyörű volt a talpig fehér csipkében, igaz, szép szokott...
2. **Lángh Júlia: Fasírató** Tájkép csata közben. A kettes villamost pótló rozoga buszról elkeseredetten...
3. **Lángh Júlia: Árvíz és környéke** A Margit híd korlátján sűrűn, szinte fürtökben lógnak az emberek,...
4. **Lángh Júlia: Októberi napok** Szép őszi van, sétatű, de még mindig fáj a lábam,...
5. **Lángh Júlia: Tyúklopás és világvége** A napsütéssel vége a téli depresszióknak, a tavaszi kerti munkákkal...

Cimkék: Lángh Júlia